

Sunuş

Hakkında sayısız kuramsal yaklaşım geliştirilen çağdaş toplumsal durum, birbirinden farklı, kimi zaman birbirini tamamlayıcı özellikleriyle tanımlanmaya çalışılmaktadır. Her hâl-ü kârda, modernliğin bir dönemecinde konumlanıyor olduğumuz konusunda bütün düşünürler hemfikirdir. Sanayi etkinliğinin başat rolü oynadığı bir üretim örgütlenmesinden hizmetler ve sanal değer değişimlerinin yönettiği bir ekonomiye doğru evrilen dünyada, bireyin özneliğini kuracağı bir düzlemi açıklıkla gösterebilmek git gide güçleşmektedir. Üretimin sürekliliği, kalıcılığı, tutarlılığı, öngörülebilirliği yok olup yerini uçucu bir deneyime bıraktıkça, tüketim, çok daha sahici bir kimlik belirleyicisi haline gelmektedir. Artık, herhangi bir metânın tüketicisi olma kimliği, bütün yüzer-gezerliği ve uçuculuğuna karşın, bir zamanlar üretimin sağladığı ancak, belirsizlik koşullarında parçalılanan kimlikten çok daha kolay erişilebilir, kolay inşa edilebilir, kolay dönüştürülebilir ve en önemlisi çok daha güven verici olmaktadır. Paradoksal olarak, tüketimin anlıksallığının ruhuna uygun bir şekilde, tüketimle edinilen kimlik belirteçleri, aynı kolaylık ve hızda yok olabilmektedirler. Bu, çağdaş bireyi saran derin sıkıntının önemli bir bileşenidir. Zira münhasıran metâların dolaşımından değer üreten, bunları sanal temsiller halinde kodlayan bir ekonomik örgütlenmenin en başta öğüttüğü unsur, insanın insanla temasıdır. Bu sorunsal, bu kitabı oluşturan makalelerin kavramsal biçimlenmesinde çıkış noktasını oluşturmaktadırlar. Tüketimi, soyut bir düzlemde, dolayısıyla ister istemez aktarmacı bir yaklaşımla kavramsallaştırmaya çalışmak yerine, saha çalışmalarının somut verilerinden beslenen odaklanmış çalışmalar aracılığıyla tartışmaya çalışan bu kitabın, aynı zamanda Türkiye'nin toplumsal evriminin, kapitalizmin genel dönüşümünün içinde işgal etmekte olduğu konuma dair de kimi

fikirler vermesi umut edilir. *Aynalı Labirent*'i oluşturan makaleler, kent ve tüketim ilişkisinin farklı ve ilginç veçhelerini özgül araştırmalarla ortaya koyan genç araştırmacıların makalelerinin içeriyor.

İleti-ş-im dergisinin bu özel sayısı, mevcut verileri ve düşünsel çerçeveyi değerlendirdiğim bir makaleyle başlıyor. Uzun süredir kavramsal çerçevesini küçük parçalar, dağınık düşüncüler halinde oluşturmaya çalıştığım bir sorunsal olabildiğince derinden irdelemeye çalışan bir makaleyi bu kapsamda kaleme aldım: *Hermetik Yaşam Döngüsünün Kuruluşu: Sanayi-Sonrası Yaşam Biçimleri, Tüketim Örüntüleri ve Kentle Steril Temas Yordamları*. Uzun zamandır özlenen bir sevgiliye kavuşmak gibi bir deneyim olarak tarif edebileceğim bu zorlu yazım süreci, tüketimin merkezde olduğu bir gözetim sürecinin altını çizmeye, bunu yaparken, kentin yeniden örgütlenişindeki kapanma-dışlama diyalektiğini modelleştirmeye çalışmaya yönelik idi. Bu modelin bir düşünsel ufuk oluşturabilmesini dilerim. *Hermetik yaşam döngüsü* adını verdiğim bu kentsel kapanma sürecinin ayaklarından birisi, farklı kanallardan genel bir söylem ve pratik olarak gündelik yaşamı çevreleyen yaşam tarzları olgusudur. Sınıf kavramının tarihselliğine karşıt olarak tüketim ortak paydasında yaşam tarzlarının anlaksallığı Nial Tekin'in *Tüketim Temelli Hayat Tarzları ve Gösteri Mekânı Olarak Kentler* başlıklı makalesinde irdeleniyor. Yaşam tarzı kavramının en çok somutlaştığı kentsel alanlar, kuşkusuz günümüzde sayıları hızla çoğalıp bir kent gerçekliği haline gelen alış-veriş merkezleridir. Nitekim kitabın üçüncü makalesi olan *Alış-Veriş-Tüketim Mabeteri: Sosyoekonomik Açından Mekân Tüketiminde Türkiye Örneği*'nde, Işıl Turkan, bu olguyu kendi araştırmasının bulgularından yola çıkarak irdelemektedir. Alış-veriş merkezinin anlam kurucu, toplumsallaştırıcı özelliklerinin, yalnızca belli bir seçkin zümreye atfedilemeyeceğini, kentin farklı toplumsal-ekonomik katmanlarında da bu deneyimin yaşandığını vurgulamaktadır. Küreselleşmenin belirlediği kentin belleğinin nasıl yeniden inşa edildiğini, özel müzelerin tüketim bağlamında yapılanmasını araştıran Elif Çiğdem Artan'ın *Etkileşim Düzlemi ve Tüketim Mekânı Olarak Postmodern Müzeler, İstanbul'daki Özel Müzeler Üzerine Bir İnceleme* başlıklı makalesi sarahatle ortaya koymaktadır. Kültür kodlarının hızlı bir dolaşıma girmesi, aynı zamanda onların bir kültür endüstrisi tarafından metâlaştırılmaları sonucunu doğurmaktadır. Kentin dönüşüm dinamiklerini yönlendiren küresel bütünleşme sürecinin önemli sonuçlarından birisi, bilindiği gibi, küresel-yerel eklemlenmesidir. Avşar Gürpınar, *Küreselleşen Kentte Oyuncak: İstanbul'da Bölgesel Bir Oyuncakçı Kümelenmesi Üzerine* adlı makalesinde bu güncel olguyu, bilimsel anlamda neredeyse hiç çalışılmamış bir alanda, özgün kartografiyle destekleyerek, İstanbul'daki oyuncak sektörünün tarihsel kökleri ve günümüzde aldığı biçimleri tartışmaktadır. Kültürün dönüşümünün en birincil basamaklarından birisi olan mutfak alışkanlıklarındaki değişiklikler, kahve ve yemek kodlarında yerel-küresel bileşimlerini inceleyen Duygu Fendal'ın *Türkiye'deki Kahve ve Mutfak Kültürünün Dönüşümü Üzerinden Küreselleşme Sürecinde Küresel ve Yerel Kültürün Etkileşim ve Eklemlenişi* adlı makalesinde, hayli özgün bir çalışmayla tartışılmaktadır. Aynı bağlamda, Eskişehir'deki kahve kültüründeki hızla değişmeyi mercek altına alan Erhan

Akarçay, konuyu *Kâh Kahvehane Kâh Caf : Küreselleşen Eskişehir'de Kahve Tüketimi  zerine Kuramsal Bir Giriş* başlıklı makalesinde gündeme taşıyor. Eskişehir'in önemli bir kentleşme  rneđi, hızlı kültürel dönüşüm alanı olması nedeniyle, Akarçay'ın makalesi, İstanbul dıŐındaki küreselleşen kent  z mlenmeleri içinde değerli bir yer işgal etmektedir. Küreselleşmenin tüketim üzerinden kente izdüşümlerinin İstanbul-dıŐı bir başka  rneđi ise  mer Can Satır tarafından Ankara'daki pavyon kültürü irdelenerek yapılıyor. Satır, etnografik verilerle beslediği araŐtırmasını *Yeni Ankaralı Müzik AnlayıŐı ve Eđlence Geleneđinin Dönüşümü: Met laŐma ve Tüketim Kültürü Bağlamında Bir İnceleme* başlıklı bir metinde tartışmaktadır.

İleti-Ő-im dergisinin 2 numaralı özel sayısı olan bu derlemenin bazı makaleleri, uzun süren talihsiz bir yayın serüveninin mağdurları oldular. Bu nedenle uzun bir bekleyiŐte büyük bir sabırla bana eŐlik eden sevgili Duygu Fendal,  iđdem Artan ve IŞıl Turkan  zel bir teŐekkürü hak ediyorlar. AnlayıŐları için onlara minnettarım. Bu projeyi en kısa zamanda en titiz Şekilde tamamlayabilmem için çekincesiz bir güvenle bana kucak a an Galatasaray Üniversitesi İletiŐim Fakültesi değerli mensuplarına, İleti-Ő-im dergisi yöneticilerine, başta sayın Doç. Dr. Nilgün Tural Cheviron olmak üzere, onun değerli yayın ekibine, Dr. Tolga  evikel, Ar. Gör. Ece Vitrinel, Ar. Gör. Mutlucan Őahan ve Canan Akdeniz'e çok değerli emekleri için bütün kalbimle teŐekkürlerimi sunarım. Başka yayıncılarda bulamadığım dürüstlük, sözüne sadakat, titizlik ve özeni bana koŐulsuz dostlukla sundukları için haklarını ödeyemem.

Bu makaleler toplamı, elbette eksikli bir çalıŐmadır; tüketim sorunsalına eklenilebilecek sonsuz sayıda mikro araŐtırma gerçekleŐtirmek mümkündür; ayrıca gereklidir. Zira, tüketim, daha önce altını çizdiğimiz gibi, sanayi-sonrası dünyasının baŐlıca kimliklenme aracı haline gelmiŐtir; beraberinde, her aŐamasında teknikleşen ve derinleşen bir sıkıntıyı da beraberinde sürükleyerek. Parıltılı bir dekor ve ikna edici bir söylemle bireyin, artık iyice büzülmüŐ olan öznelik dünyasına oturan tüketimin, kapitalizmin bu prizmadan kırıılarak aldığı biçimler ile insanın insanla temasının yitimine verdiği gizli destek, bu derlemede ancak çok mütevazı bir ölçekte irdelenmektedir. Tüketimin gayri-insanileŐtirici sonuçları, bu k  k çalıŐmanın sınırlarını elbette aŐmaktadır.

Ali Ergur

